

Errata hoofdstuk 3 en hoofdstuk 6 *Interventies in het onderwijs: werken aan goede verhoudingen*

Helaas is van hoofdstuk 3 (Pesten) en hoofdstuk 6 (Crisismanagement) niet de juiste versie opgenomen. De juiste versie van beide hoofdstukken is beschikbaar via www.boomlemma.nl

De belangrijkste fouten in hoofdstuk 3 Pesten:

Pagina	Erratum
73, regel 7 onder par. 3.2	'Het gaat daarbij over meerdere niveaus in de verhoudingen binnen de school: in de klas, met leraren, het team, directie en de ouders (Espelage & Swearer, 2003).' moet zijn: 'Het gaat daarbij om meerdere niveaus binnen <u>en buiten de school: de school, de groep of klas, subgroepen binnen een klas, de dyade (tweetal), de leerling en het gezin</u> (Espelage & Swearer, 2003).'
81, regel 1	'Tot voor kort noemde men een programma, of interventie, effectief als na het bedoelde antipestprogramma minder leerlingen gepest werden.' moet zijn: 'Tot voor kort noemde men een programma, of interventie, effectief als na het bedoelde antipestprogramma minder leerlingen <u>pesten of gepest werden dan in de controlegroep</u> .'
81, regel 7	'De laatste jaren wordt daarom naast het statistische verschil ook vaak de omvang van het effect (effectgrootte of <i>effect size</i> ; ES) gerapporteerd in termen van <u>klein, middelmatig en groot</u> .' moet zijn: 'De laatste jaren wordt daarom naast de statistische significantie ook vaak de zogeheten effectgrootte (<i>effect size</i> , ES) gerapporteerd. ... De meest bekende index voor effectgrootte is Cohens <i>d</i> . Doorgaans worden voor de interpretatie de volgende categorieën aangehouden: <u>verslechtering of negatief effect</u> ($d < 0$), <u>geen effect</u> ($d = 0$), <u>klein effect</u> ($d = 0,20$), <u>matig effect</u> ($d = 0,50$) en <u>groot effect</u> ($d = 0,80$).
83, regel 20	' <u>Internationaal gezien</u> is het effect van de PRIMA-methode ... (Orobio de Castro, 2008; zie ook Farrington & Ttofi, 2009)' moet zijn: 'Het effect van de PRIMA-methode ... (Orobio de Castro, 2008).'
83, voorlaatste regel	'Dit is wel een werkzaam bestanddeel van de methode (Farrington & Ttofi, 2009).' moet zijn: ' <u>Volgens de meta-analyse van schoolbrede programma's is dit een werkzaam bestanddeel</u> (Farrington & Ttofi, 2009).'
84, regel 1	'Onderzoekers benadrukken het belang van een actieve rol van de leerkracht in de klas om pestgedrag en het ontstaan van subgroepen binnen de klas te voorkomen en te verminderen (Rodkin & Hodges, 2003).' moet zijn: 'Onderzoekers benadrukken het belang van een actieve rol van de leerkracht om pestgedrag in de klas <u>en in subgroepen</u> binnen de klas te voorkomen en te verminderen (Rodkin & Hodges, 2003).'
85, regel 7	Na 'In Australië wordt de effectiviteit van Shared Concern nog onderzocht bij een groot aantal scholen (Rigby, 2010)' is de volgende zin weggevallen: ' <u>Dergelijke methoden maken soms deel uit van schoolprogramma's</u> .' Uit de meta-analyse ...
86, regel 7	'Het doel is ook om te voorkomen dat problematisch gedrag zich ontwikkelt tot een stoornis.' moet zijn: 'Het doel is ook om te voorkomen dat <u>beginnend</u> problematisch gedrag zich ontwikkelt tot een stoornis'.
87, regel 5	'Het programma is op vier thema's gericht: zelfwaardering, zelfbeheersing, het onderkennen van emoties en het zelfstandig problemen oplossen.' moet zijn: 'Het programma is op vier thema's gericht: <u>zelfbeeld, zelfcontrole</u> , het onderkennen ... '.
87, regel 15	'Ze werden vergeleken met leerlingen die andersoortige begeleiding kregen, zoals ...'. moet zijn: 'Ze werden vergeleken met leerlingen <u>van scholen</u> die andersoortige begeleiding kregen, zoals ... '.

87, regel boven de subparagraaf	'De theoretische onderbouwing van PAD is door het NJi wel goed beoordeeld.' moet zijn: 'PAD is door het NJi beoordeeld als theoretisch goed onderbouwd'.
89, regel 13 van anderen	'Beide trainingen bestaan uit achttien groepsbijeenkomsten voor maximaal vijf kinderen, <u>met soms hun ouders</u> .' moet zijn: 'Beide trainingen bestaan uit achttien groepsbijeenkomsten voor maximaal <u>vijf kinderen c.q. tien ouders</u> '.
90, regel 3	Na: 'Maar kinderen die het MBeO-programma volgden, werden het minst agressief' is een zin weggefallen: 'Dat gold met name voor openlijke (zichtbare) agressie, maar niet voor andere maten van probleemgedrag'.
90, regel 12 van anderen	'Inmiddels staat <u>ondubbelzinnig</u> vast dat ... .' moet zijn: 'Inmiddels staat vast dat ...'.
90, regel 7 van anderen	'Helaas voldoet slechts een klein deel van deze programma's aan de eisen voor degelijk wetenschappelijk onderzoek (Farrington & Ttofi, 2009).' moet zijn: 'Helaas is de <u>werkzaamheid</u> van slechts een klein deel van deze programma's <u>onderzocht aan de hand van degelijk wetenschappelijk onderzoek</u> (Farrington & Ttofi, 2009)'.

De belangrijkste fouten in hoofdstuk 6 Crisismanagement:

Pagina	Erratum
159, regel 2	'Dat is het gevoel ... vergeten zijn.' moet zijn: 'Dat is het gevoel niet meer jezelf te zijn, dat de gebeurtenis niet echt was, alsof je in een film speelt, je verdoofd of gevoelloos voelen, nauwelijks kunnen opmerken wat er om je heen gebeurt en details van de gebeurtenis vergeten zijn'.
159, regel 10	'Zonder dissociatieve symptomen is er geen sprake van een stressstoornis.' moet zijn: 'Zonder dissociatieve symptomen is er geen sprake van een acute stressstoornis'.
159, derde alinea	Direct onder het kopje <i>Risico's en beschermende omstandigheden</i> zijn de volgende zinnen een letterlijk citaat uit Cohen et al. (2008) 'Gebeurtenissen die algemeen als zeer traumatiserend worden ervaren ... die de gebeurtenis oproept.'
160, regel 29	'Een uitgebreide, gestructureerde, systematisch aangeboden <u>voorlichting</u> in de eerste dagen na de gebeurtenis vormt een risico.' moet luiden: 'Ook moet in de eerste dagen na de gebeurtenis nog geen uitgebreide, gestructureerde, systematisch aangeboden <u>psycho-educatie</u> plaatsvinden (Trimbos/Impact, 2007)'.
161, eerste alinea	'Bij migranten ... individuele traumabehandeling (Kleber, 2007)' moet zijn: 'Ook pretraumatische factoren kunnen een zeer belangrijke rol spelen. Zo blijken migranten en vluchtelingen in westerse landen vaak extra kwetsbaar (Knipscheer & Kleber, 2008; Drogendijk, Van de Velden, Gersons & Kleber, 2005). De klachten die mensen uit niet-westerse culturen, bijvoorbeeld de Chinese, rapporteren zijn vaak anders dan die binnen westerse culturen, meer somatisch dan emotioneel. En mensen uit niet-westerse culturen hebben vaak meer behoefte aan interventies die gericht zijn op het organiseren van sociale steun dan aan individuele traumabehandeling (Kleber, 2007)'.
162, regel 9	'Het gaat daarbij ... na de schok' moet zijn: 'We spreken van 'natuurlijk herstel' als mensen een schok zonder professionele hulp, binnen zo'n vier tot zes weken, te boven komen en weer min of meer normaal kunnen functioneren'.
162, tweede alinea	'Een steunende context kan bescherming bieden tegen traumatische reacties. <u>Hierbij kan gedacht worden aan: ...</u> ' moet zijn: ' <u>Hiermee wordt bedoeld: ...</u> '.
162, laatste regel	'De hierna voorgestelde aanpak .....veerkrachttheorieën.' moet zijn: 'De voorgestelde aanpak van crisis op scholen is een combinatie van de benadering van Brock, Lazarus & Jimerson (2002), beschreven in <i>Best Practices in School Crisis Prevention and Intervention</i> , van de coping- en veerkrachttheorie van Lahad (1992) en van de aanbevelingen in de Trimbos-Impact Richtlijn (2007)'.
170, regel 24	In laatste zin voor tabel 6.2 : '... weergegeven in het kader ...' moet zijn 'enigszins aangepast weergegeven in het kader ...'.